

ANKARA SAHNELERİNDEN

Macbeth

İngilizlerin ünlü yazarı William Shakeaspeare'in 1606 yılında dünya prömiyeri yapılan oyunu *Macbeth* Ankara Çayyolu'nda İrfan Şahinbaş sahnesinde yeniden can buldu...

Bu önemli oyunda, oyuncuların hemen hepsi, bizleri İskoçya'nın o dramatik havasına öyle bir soktu ki, oyun sonunda bunun sadece bir temsil, bir önceden yazılmış piyes olduğunu ancak anladık. Kendimizi Lady Macbeth'in (İpek Çeken) muhteşem gösterisine öylesine kaptırdık ki, sormayın gitsin... Onun kocasını, düşmanlara karşı zafer kazanan Macbeth'i kutlamak amacıyla şatosuna gelen kralı gece uykuda iken öldürmesi için ikna etmek üzere söylediği sözler, ağızdan pırl pırl bir diksiyonla çıkarken; gözleri, elleri, bütün vücudu bu sözleri bambaşka bir güce dönüştürüyordu. Bir insan bu kadar ihtiraslı, hırslı mı olur? Bu kadar azim, inat ve direniş içinde mi seyreden heyecanlara sevk eder? O yarı karanlık sahnede olağanüstü bir oyunculuğu görünce, eski yıllarda, 1950'li, 1960'lı yıllarda seyrettiğim Mediha Gökçer'i, Meliha Ars'ı, Macide Tanır'ı, Yıldız Kenter'i nerdeyse tüylerim diken diken olarak hemen yanı başımda hissettim, hatta onlardan birer silueti sahnenin loş köşelerinde görür gibi oldum...

Gündem
tiyatro

Bir şey daha gördüm, ilk sırada ortalarda oturduğum için... Kocasının repliğini hırçınlıkla bir çılgılık gibi tekrar ederken gözlerinden çıkan şimşekleri... Ve piyesin sonunda selamlamaya çıkıp sahnenin önüne yaklaşınca da buğulu gözleriyle nasıl mutlu olduğunu...

Oyunculuğunun üstün gücüyle Lady Macbeth'e eşlik eden kocası rolündeki Sinan Pekinton'a ne demeli peki?.. O da sanki bir Şeref Gürsoy, bir Cüneyt Gökçer, bir Suat Taşer'den el almışcasına sahnede İpek Çeken ile birlikte oyunun yıldızlarıydı. Her ikisi için söylenecek takdir sözleri arasındaki "muhteşem, harikulade, muazzam" gibi klişe sözler hiç de yeterli olmuyor...

Oyunun konusu hemen, el altındaki her kaynakta, hatta Genel Ağ'da bile okunabilir. Ama okumakla olmaz, oyunu böylesine güçlü bir kadrodan seyretmek lazım... Hele o üç cadı (Ferahnur Barut, Füsün Akay, Yaprak Selin Onat) sanki geride bıraktıkları 60-70 yılı gerçekten de birer büyücü gibi yaşamışlar da, bir de bize gösteri yapıyorlar...

Bütün oyuncuların çok dikkatli, titiz bir rejisörün elinden geçtiği anlaşılıyor. O isim de tiyatromuzun yüz-aklarından biri olan Bozkurt Kuruç... Oyunculuğunun ötesinde yönetmen olarak ortaya koyduğu emeği, hiç yüksünmeden uygulayan oyuncular onun sayesinde böyle güzel bir eseri sahnede canlandırıyorlar.

Oyuncu kadrosu bir hayli kalabalık... Hepsi en gayretli bir şekilde görevini yerine getiriyor, ama biri var ki ona da birkaç satır ayırmak gerekiyor. Oyunlarda kısa rol biraz küçümsenir ve kimse pek üzeri-

ne almak istemez. Oysa tiyatrodaki kısa rol-uzun rol yoktur. Oyuna çok kısa rollerle de damga vurulabilir. İşte bunun bir örneğini de kapıcı rolünü oynayan Savaş Tamer ortaya koyarak kanıtlıyor... Hele bir de bütün bunlara eşlik eden kostümleri, ışık gösterisini eklerseniz, Macbeth bu dönemin en önemli ve başarılı oyunlarından biridir, derim...

Karmakarışık

Tiyatro eserlerinin sevilmesini sağlayan önemli iki unsur vardır. Birincisi oyunun sahnelerde başarılı bir şekilde oynanması, diğeri ise kullanılan dilin günlük konuşmalardan ayrılmayan, akıcı ve rahat anlaşılır bir Türkçe olmasıdır. Bu bakımdan tiyatro edebiyatında yer alan birçok eser, yazarlarının veya çeviricilerinin Türkçeyi güzel kullanmaları sonunda, daha da önem kazanmışlardır.

Önemli bir tiyatro adamı, sanatkar Haldun Dormen'in ustalıklarla çevirdiği *Karmakarışık*, seyrettiğimiz başarılı bir oyundur. Ünlü İngiliz yazarı ve oyuncusu Ray Cooney'in kaleme aldığı bu eserden başka oyunları da bulunmasına rağmen, *Karmakarışık* onun en tempolu, en sürükleyici, en komik ve en karmakarışık oyunudur.

Oyunu özetlemek gerekirse, bir fars olan eser seyirciye bir hayli hoşça vakit geçiriyor. Yazar komediyle fars arasındaki ilişkiyi şöyle açıklıyor:

*"Komedi oyunlarına egzantrik karakterler gerekir; benim adamlarımsa tamamen gerçek durumlarda kalmış, gerçek sıradan insanlardır. Farstarım karakterlere değil entrikalara dayanır. Hep entrika ararım. Karakterlerim o entrikaların üzerinde sörf yapar."*¹

Bu oyun, yazarın dediği gibi iki saat içinde geçen olaylardan ibarettir. İngiltere'de iktidar partisine mensup bir bakanın, muhalefet partisinin bir sekreteriyle kaçamak yapmak üzere buluştukları otel odasında bir cesetle karşılaşmaları

ile başlayan olaylar bakanın kendisini bu garip durumdan kurtarması için çağırdığı özel kalem müdürünün de otele gelmesiyle tam bir komediye dönüşür. Olaylar otel personelinin ve muhalefet partisi sekreterinin kocasının da otele gelmesiyle içinden çıkılmaz bir duruma girer. Herkes yardımlaşarak bu skandaldan kurtulmak isterken bakanın eşinin de aynı otele gelmesi, ortaya tam bir karmakarışık durum çıkarır. Düğümlerin çözülmesi ise seyirci için tam bir sürpriz olacaktır.

İki perdelik bu güzel oyunda rolünün hakkını vermeyen kimse bulunmuyor. Oyuncular bütün enerjilerini hızlı bir şekilde harcayarak oyunu canlı tutuyorlar. Seyirci her an değişen komik ve biraz da merak uyandıran durumların nasıl sona ereceğini sabırsızlıkla takip ediyor ve piyesten bir dakika bile kopup ayrılamıyor. Heyecan oyunun son dakikasına kadar sürüp gidiyor.

Haldun Dormen'in mükemmel çevirisini yeniden ele alıp gözden geçiren Kemal Uzun'un katkısı olumlu olmuştur. Oyunculardan bakan rolünde Halil Balkanlar, otel müdüründe Serdar Seçkin, ceset rolünde Cenk Turan, garsonda Kemal Okur ve diğerleri gerçekten seyircilere unutulmaz dakikalar yaşattılar. Hepsi ayrı ayrı kutlanmaya değer... Oyunu Kerem Atabeyoğlu yönetiyor. Dekor Işın Mumcu, giysi Ceren Karahan, ışık Yakup Çartık imzalarını taşıyor.

1 bk. *Bursa Devlet Tiyatrosu Oyun Dergisi*, s. 7.

Vanya Dayı

Gerek Ankara, gerek İstanbul Devlet Tiyatroları bu yılda 100. doğum yılı olan Anton Çehov'un oyunlarından bir bölümünü seyircilere sundu ve bunun için özel gösterim haftaları düzenledi. İstanbul sahnelerinden Cevahir-1'de onun *Üç Kız Kardeş* oyunu'ndan sonra Üsküdar Tekel Sahnesi'nde *Çehov Makinesi* sergilendi. *Üç Kız Kardeş* hayatın değişik safhalarında birtakım olaylar karşısında kalan kardeşlerin her birinin düşüncelerini, beklediklerini ve hayal kırıklıklarını görüyoruz. Yaşadıkları taşra şehrindeki sıkıntı ve anlayışsızlık dolu olaylardan kaçabilmek için başkent Moskava'ya gidebilmek bir düş olmaktan bir türlü çıkamaz. Bu yolda kardeşlerin çatışmaları, umut kırıklıkları sergilenir. *Çehov Makinesi*'nde ise kendi hayatındaki ve oyunlarındaki farklı bölümlerde kendi karakteriyle çatışan veya uyuşan sahneler bir bütün olarak verilmektedir. İlkinin Ataol Behramoğlu çevirmiş, rejisörlüğünü de Mehmet Birkiye yapmıştır. İkincisini Mete Gürman dilimize kazandırmış, yönetmeni de Müge Gürman olmuştur. Her iki oyun da iki perde olarak sahnelerde yerini almıştır.

Ankara'da sergilenen *Vanya Dayı* ise Akün Sahnesi'nde seyircilerle buluştu. Rusya'daki toplum için kargaşaların, bunalımların ve umutların, beklentilerin bir arada oyuncularını sarıp sarmaladığı görülür. Vanya dayının ailesi içindeki rahatsızlıklar, nesiller arasındaki anlayış farkları, uygulamaları, ona bağlanan ümitler ve beklentiler başarılı bir biçimde seyirciye sunuluyor. O büyük aile içinde yaşananlar, eve konuk olarak gelen profesör ile karısı ve kızının durumları, Vanya dayının çıkmazlar içinden çıkabilmek için arayışları, bireylerin ruhi çöküşleri veya kültür farklılıklarının acımasız bir şekilde ortaya çıkışı, doktorun ayrı bir havada evdekilere yaklaşması veya umursamazlığı eserin ana yapısını oluşturuyor.

Vanya Dayı Ataol Behramoğlu tarafından Türkçeye kazandırılmıştır. Oyunun rejisörlüğünü Erhan Gökgücü üstlenmiştir.

Dekor tasarımına Emre Satı, kostüm tasarımına Sevgi Türkay, ışık tasarımına ise Zeynel Işık imzalarını atmışlardır. Özellikle dönemin giysilerini çok güzel bir çizimle gerçekleştiren S. Türkay'ı burada kutlamak istiyorum. Hiç değişmeyen dekorun bütün ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde düzenlenmiş olduğunu da belirtelim ...

Vanya Dayı'nın oyuncu kadrosu da titizlikle seçilmiş... Herkesin oyun içindeki yaş durumu göz önüne alınarak fazla bir makyaj stresine girmeden en doğrusu yapılmış. *Vanya Dayı*'yı Levent Çelmen çok başarılı bir şekilde oynuyor. Aynı başarıya ortak olanlar arasında Dadı rolündeki Emine Orhun'u, doktorda Durukan Ordu'yu, yaşlı annecanne rolündeki Meral Niron'u hemen söylememiz gerekir. Bunlara bir de profesör ile karısını ve kızını da eklersek, oyu gerçekten bu yılın en başarılı gösterilerinden biridir, diyebiliriz. Ne yazık ki, çabuk sahnelerden indi, yoksa daha uzun haftalar boyunca Ankara seyircisi bu eseri zevkle izleyebilecek durumdaydı. Sahne önünde veya arkasında olsun bütün emek verenleri içtenlikle kutluyorum.

Kerem AYDINER